

museum tijdschrift

Het grootste kunsttijdschrift van Nederland

nr7 okt-nov 2022 • € 10,50 • verschijnt 8x per jaar

Utrecht

Gewaagd

Videokunst op bezoek
bij caravaggisten

Londen

Paul Cézanne

10 vragen over
de 'oermodernist'

Helmond

Walker Evans

Kunstofografie in
werkmanskeren

+ de tentoonstellingsagenda
40 pagina's gratis bijlage

ISSN

02207

8 710966 970829

Den Haag, Kunstmuseum

SPELEN MET KLASSIEKERS

Nicole Eisenman

Jemmy van Hoboken, 'Herderinnetje in het Zwarte Woud', 1928

Johan Briedé, 'De opgraving in 1926 van heuvel zeven van de Zeven Bergjes te Laren', 1926

Gooise eeuw

Waarom zouden kunstenaars, doorgaans een solistische beroepsgroep, zich willen verenigen? In de negentiende eeuw, toen de eerste kunstenaarsverenigingen ontstonden, was ruimte voor vernieuwing een belangrijk aspect, met als gezamenlijke vijand het traditionele kunstcircuit. Maar toen de Vereniging van Beeldende Kunsten Laren-Blaricum in 1921 werd opgericht, was dat zeker niet om de kunstwereld op zijn kop te zetten, is te lezen in *Verenigde solisten – 100 jaar Vereniging van Beeldende Kunstenaars Laren-Blaricum 1921-2021*.

Een van de hoofdactiviteiten was (en is) het organiseren van verkooptentoonstellingen, lange tijd in het beroemde Hotel Hamdorff in Laren, waar ook Piet Mondriaan uit dansen ging. In 1921 waren nieuwlichters als Mondriaan en Jan Sluijters alweer uit het Gooi vertrokken, maar er waren nog altijd rond de 120 kunstenaarsateliers. Als gevolg van de Eerste Wereldoorlog was de lucratieve Gooise export van schilderijen in het genre 'binnenhuizen met moeder en kind' gestagneerd. Een door de vereniging georganiseerde jaarlijkse of tweejaarlijkse verkooptentoonstelling was dus meer dan welkom.

Marketing

Ter ere van het honderdjarig bestaan heeft auteur Peter van der Ploeg zich ondergedompeld in de archieven, met als resultaat een rijk geïllustreerd boek vol korte hoofdstukken als 'de scheuring', 'de verfwinkel' of 'vorstelijk verkoopster Muis Grippeling', naast talrijke feiten en anekdotes. Zo mocht De Stijl-kunstenaar Bart van der

Leck wél lid worden, maar kwam zijn vriend en artistieke geestverwant Chris Beekman niet door de ballotage. Dat lag niet zozeer aan Beekmans onorthodoxe werk, maar aan zijn onorthodoxe levenshouding en moderne marketingstrategie. Dat hij zijn etsen per post te koop aanbood bij de Gooise elite, tegen het luttele bedrag van 2,50 gulden, werd door zowel het verengingsbestuur als door de burgemeester beschouwd als 'bedelarij'.

Kultuurkamer

Het boek staat vol met dit soort aardige wetenswaardigheden, waarbij de periode tot en met de Tweede Wereldoorlog de interessantste blijkt. Zo spande de vereniging zich in voor behoud van het karakteristieke landschap, wat indirect leidde tot de realisatie van het Goois Natuurreservaat. Ook de rol in de Tweede Wereldoorlog komt aan bod. Het bestuur van de vereniging meldde zich in 1942 weliswaar aan bij de Kultuurkamer, maar besloot vervolgens 'alle maatregelen door de Kultuurkamer genomen' te saboteren.

Veel, te veel ruimte geeft Van der Ploeg aan de schisma's en kinsinne binnen de vereniging, terwijl de uiteenlopende afbeeldingen nieuwsgierig maken naar de leden van deze club. Van vrouwelijke kunstenaars als Lou Loeber en Jemmy van Hoboken tot Jacob Dooijewaard en mede-oprichter Herman Heijenbrock: in beeld worden ze goed bediend, in woord komen ze er bekaaid vanaf.

MARINA DE VRIES

'Kunstenaarsvereniging Laren-Blaricum 100 jaar', Singer Laren, 4 oktober t/m 27 november, singerlaren.nl

Peter C.L. van der Ploeg,
Verenigde solisten – 100 jaar Vereniging van Beeldende Kunstenaars Laren-Blaricum 1921-2021, Uitgeverij Vereniging van Beeldende Kunstenaars Laren-Blaricum: 176 blz., € 29,95, ISBN 978 90 9036 3790

Eenmaal, andermaal...

De kunstveilingen in achttiende-eeuws Amsterdam moeten spektakelstukken zijn geweest, met de binnenplaats van herberg het Heerenlogement als schouwtoneel en de vendumeester als showmaster. In 1771 bracht de verkoop van de vermaarde Braamcamp-collectie 20.000 mensen op de been. Amsterdam speelde een prominente rol in de internationale kunsthandel, al zou die positie gaandeweg door Parijs worden overgenomen. Kunst, kennis & kapitaal schetst een levendig beeld van het toenmalige veilingwezen. Er is aandacht voor de rol van vrouwelijke 'schatsters' en voor de populariteit van getekende reproducties. Een schilderij van Pieter de Hooch werd in 1801 voor 65 gulden afgeslagen, terwijl een tekening naar dat schilderij het dubbele opbracht! Fascinerend is het hoofdstuk over nepveilingcatalogi waarin politieke satire werd bedreven. En passant krijgen we inzicht in de veranderende smaak. Zo bracht een Rembrandt in de achttiende eeuw gemiddeld honderd gulden op. Aanzienlijk minder dan de schilderijen van nu goeddeels vergeten schilders als Adriaen van der Werff en Jan van Huijsum. **ERIK SPAANS**

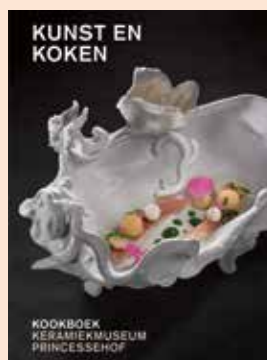
Frans Grijzenhout (red.), *Kunst, kennis & kapitaal – Oude meesters op de Hollandse veilingmarkt, 1670-1820*, Walburg Pers, 360 blz.: € 34,99; ISBN 978 94 6249 9317

Weer-in-gebruikskeramiek

Treurig maar begrijpelijk: zo gauw mooie gebruiksvoorwerpen in een museumvitriene prijken, zijn ze beroofd van hun functie. Toch koesterde oud-conservator Karin Gaillard van Keramiekmuseum Princessehof de wens topstukken uit de collectie voor één keer in volle glorie culinair te (her)gebruiken: bouillabaisse in een achttiende-eeuwse soepterrine, gefermenteerde groente op nog veel ouder Koreaans keramiek, Brabantse worstenbroodjes in een boerenbontschaal uit 1890. Leuk allemaal, maar conservatietechnisch verboden.

Dankzij museummedewerkers, topkoks, styling, superbe fotografie en boekontwerp is Gaillards 'verboden droomproject' toch gerealiseerd. Om de 'weer-in-gebruikskeramiek' te beschermen, placeerde men de voedselkunstwerkjes op doorzichtig folie, uiteraard zonder dat je dat op de foto's terugziet. Ter bescherming van het glazuur verder geen gepigmenteerde paprika en kurkuma en geen citroen en azijn, vanwege het zuurgehalte.

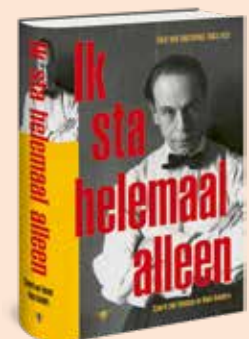
De combinatie van eeuwenoud keramiek en recepten voor culinaire hoogstandjes streelt het oog en doet het water in de mond lopen. In beperkte oplage gedrukt, een echt collector's item. **CHRIS REINEWALD**

Karin Gaillard (red.), *Kunst en koken. Kookboek Keramiekmuseum Princessehof*, Uitgeverij Noordboek/HL Books, 420 blz.: € 49,95; ISBN 978 90 5615 9603

Complex, speels, dapper

Het is bijna niet te geloven dat Theo van Doesburg (1883-1931) slechts 47 jaar is geworden. In dat korte leven deed hij veel. Hij was soldaat, beeldend kunstenaar, criticus, architect en dichter. Hij richtte met Piet Mondriaan en anderen het revolutionaire tijdschrift *De Stijl* op, doceerde aan het Bauhaus, liep over van ambities, trouwde drie keer en maakte met iedereen ruzie. Toen hij in 1931 in Davos aan een hartstilstand overleed, was hij geenszins de grote figuur zoals we die nu kennen. Dat kwam pas nadat zijn weduwe Nelly van Doesburg zich onvermoeibaar inzette voor zijn nalatenschap. Ook merkwaardig: over 'Does' zijn heel wat tentoonstellingen gemaakt en duizenden pagina's geschreven, maar een echte biografie was er nog niet. Hans Renders en Sjoerd van Faassen maken dat goed, met een vuistdik boek. *Ik sta helemaal alleen* is de titel, wat helemaal niet zo was, want hij had contacten over de hele wereld. Het geeft wel mooi weer hoe miskend deze 'complexe, speelse, dappere en kwetsbare man' zich altijd voelde. **MARINA DE VRIES**

Hans Renders en Sjoerd van Faassen, *Ik sta helemaal alleen*, De Bezige Bij, 784 blz.: € 59,99, ISBN 978 94 0313 4314